

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi kirkkolain kielisäännöksiä uuden kielilain ja saamen kielilain säätämisen johdosta.

Kirkkolakia ehdotetaan tarkistettavaksi seurakuntayhtymän kielen määrittelyn osalta samalla tavalla kuin kuntayhtymän kielestä säädetään uudessa kielilaissa. Seurakunnan kielen osalta voimassa oleviin säännöksiin ei esitetä muutoksia. Säännös suomalais-saamelaisesta seurakunnasta ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että saamelaisten kotiseutualueen seurakunnat säädettäisiin kaksikielisiksi. Saamelaisten kotiseutualueen seurakunnassa noudatettaisiin soveltuvien osien saamen kielilakia kuten kunnassa. Lakiin esitetään lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan kaikki kirkon keskushallinnon viranomaiset olisivat kaksikielisiä ja hiippakunnan viranomaiset yksikielisiä, jos hiippakuntaan kuuluu vain yksikielisiä seurakuntia, ja kaksikielisiä, jos hiippakuntaan kuuluu vähintään yksi kaksikielinen seurakunta.

Kirkollishallinnossa noudatettaisiin sovel-

tuvien osin, mitä uudessa kielilaissa säädetään oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia viranomaisissa, asian käsittelykielestä viranomaisissa, toimituskirjan ja muun asiakirjan kielestä, kielellisten oikeuksien turvaamisesta, viranomaisten työkielestä, yleisessä tiedottamisessa käytettävästä kielestä sekä kielellisten oikeuksien edistämisestä. Mitä kielilaissa säädetään valtion viranomaisista, koskisi soveltuvien osien kirkon keskushallinnon ja hiippakunnan viranomaisia, ja mitä kunnallisista viranomaisista säädetään, koskisi soveltuvien osien seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisia. Saamen kielilaki omaksettaisiin kirkollishallintoon vastaavanlaisten periaatteiden mukaisesti kuin laki saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa.

Kirkkolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla kielitaitoa koskevasta kelpoisuusvaatimuksesta voitaisiin erityisestä syystä myöntää erivapaus.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan ensi tilassa.

## YLEISPERUSTELUT

### 1. Nykytila

Voimassa olevassa kirkollisessa lainsäädännössä viitataan vuoden 1922 kielilakiin (148/1922). Kirkkolain (1054/1993) kielisäännökset sisältyvät lain 3 luvun 2, 3 ja 5—7 §:ään, 4 luvun 4 §:ään sekä 6 luvun 1 §:ään.

Uusi kielilaki (423/2003) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004, ja se korvaa vuoden 1922 kielilain. Uudella kielilailla turvataan suomenkielisen ja ruotsinkielisen väestön kielelliset oikeudet perustuslaissa edellytetyllä tavalla. Kielilaki on Suomen kansalliskieliä, suomen ja ruotsin kieltä, koskeva yleislaki. Laissa on viittaukset muita kieliä koskevaan lainsäädäntöön sekä kielisäännöksiä sisältävään erityislainsäädäntöön. Lain mukaan viranomaisten on oma-aloitteisesti huolehdittava kielellisten oikeuksien turvaamisesta. Uutena perusoikeuslottuvuutena on yksilön oikeus saada palvelua suomen ja ruotsin kielellä.

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annettu laki (516/1991) on korvattu vuonna 2003 Saamen kielilailla (1086/2003).

### 2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Uudessa kielilaissa ei ole enää lainkaan kirkkoa koskevia säännöksiä, joihin tähän asti on voitu suoraan viitata kirkkolain 3 luvun 5 §:n 6 momentissa. Tämän vuoksi kirkkolakiin olisi otettava toisenlainen uuteen kielilakiin kohdistuva viittaussäännös, jolla uudessa tilanteessa omaksuttaisiin kirkkolakiin vastaavia materiaalisia säännöksiä. Kielilaissa on otettu huomioon julkishallinnon kaksi suurta toimijaa, valtionhallinto ja kunnallishallinto. Yksinkertaisin tapa omaksua kielilain säännökset kirkollishallintoon olisi viitata kielilakiin soveltuvin osin yleissäännöksellä. Lisäksi olisi tarpeen yksityiskohtaisemmin säätää, että seurakuntien ja seurakuntayhtymien osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnista säädetään, ja että kirkon keskushallinnon ja hiippakuntahallin-

non viranomaisista olisi vastaavasti voimassa, mitä valtion viranomaisista kielilaissa säädetään. Toinen vaihtoehto olisi säätää kirkkoloissa asiaryhmittäin, miltä osin kielilakia on sovellettava kirkollishallinnossa. Vaikka tähän liittyy tiettyjä rajausongelmia, on ehdotus laadittu tältä pohjalta. Kielilaki omaksuttaisiin kirkon toiminnan kannalta tarvittavilta osilta. Yleisviittaus saattaisi tuoda enemmän rajanveto- ja soveltamisongelmia kuin tämän esityksen mukainen tarkempi rajaus.

Mitä saamen kielilaissa säädetään saamen kielen käyttämisestä valtion viranomaisissa, sovelletaan myös asianosaisten käyttämään kieleen sekä toimituskirjoissa ja muissa asiakirjoissa käytettävään kieleen Oulun hiippakunnan tuomiokapitulissa ja niissä kirkkoheranvirastoissa, joiden toimialueeseen saamelaiden kotiseutualue tai osa siitä kuuluu, jollei asia ole sellainen, että sen kirkkolain mukaan on katsottava olevan kirkon omia asioita. Mitä saamen kielilaissa säädetään lain tarkoituksesta, saamelaiden oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisissa, oikeushenkilön kielellisistä oikeuksista viranomaisissa, viranomaisten tiedottamisesta, oikeudesta toimituskirjan ja muun asiakirjan käännökseen ja viranomaisten velvollisuudesta toteuttaa kielellisiä oikeuksia, sovelletaan vastaavasti evankelis-luterilaisen kirkon Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja Sodankylän seurakuntiin, jollei asia ole sellainen, että sen kirkkolain mukaan on katsottava olevan kirkon omia asioita. Seurakunnilla on mahdollisuus saada valtion varoista korvausta saamen kielen käyttämisestä aiheutuneisiin lisäkustannuksiin. Enontekiön ja Inarin kunnat ovat tähän saakka saaneet nämä kustannukset korvatuiksi täysimääräisesti.

Kirkkolain 3 luvun 5 §:ää ehdotetaan kehitettävän lainsäädäntötekniisesti, koska säännös on liian pitkä ja rakenteeltaan epätyydyttävä. Säännös koskee vain seurakuntatason kielellistä asemaa. Kirkon keskushallinnon ja hiippakunnallisten viranomaisten kielestä ei säädetä lainkaan. Julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain

(424/2003) säätäminen edellyttää myös kirkkolakiin uusia säännöksiä, koska sanottu laki ei koske evankelis-luterilaista kirkkoa, mutta siinä säädettävistä asioista on oltava säännöksiä myös kirkkoa koskevassa säännöstös-sä perustuslain 17 §:n mukaisten oikeuksien turvaamiseksi. Kirkkolain 6 luvun 1 §:n 4 momentissa säädetään puolestaan, että viranhaltijoilta vaadittavasta kielitaidosta määrätään kirkkojärjestyksessä ottaen huomioon, mitä kirkkolain 3 luvun 5 §:ssä ja 4 luvun 4 §:ssä on säädetty.

Kirkkolaissa ei ole säännöksiä erivapausmenettelystä. Asiakokonaisuus on laajempi kuin vain kielitaitovaatimuksia koskeva, vaikkakin erivapausmenettelyn tarve lienee yleisimmin noussut esille juuri kielitaitovaatimusten osalta. Tämän vuoksi kirkkolakia ehdotetaan tässä esityksessä täydennettäväksi erikseen kielitaitovaatimusta koskevalla erivapaus-säännöksellä.

Kun saamelaisten kotiseutualueen seurakunnissa noudatettaisiin saamen kielilakia ehdotettavan kirkkolain 3 luvun 8 §:n 2 momentin nojalla kuntaa vastaavalla tavalla, ehdotetaan, että nämä seurakunnat määriteltäisiin kirkkolain nojalla kaksikielisiksi siten, että niissä noudatettaisiin sanotulla tavalla saamen kielilakia sekä mitä kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä (1055/1993) muutoin säädetään saamen kielestä. Materiaalisessa mielessä tällainen säännös, joka ehdotetaan sijoitettavaksi kirkkolain 3 luvun 5 §:n 2 momentiksi, ei vielä itsessään antaisi uutta sisältöä nykytilanteeseen verrattuna, mutta se antaisi seurakunnille kuitenkin muodollisen omaleimaisen kielellisen statuksen. Materiaalinen sisältö ilmenisi muista säännöksistä nykyiseen tapaan. Tässä yhteydessä on tarkoitettu lisätä kirkkojärjestykseen säännös, jonka

mukaan Oulun tuomiokapituli antaisi tarkempia määräyksiä saamelaisten kotiseutualueen seurakuntien kirkkoherrojen saamen kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista. Saamelaisten kotiseutualueen seurakuntien kielellisiä oloja voitaisiin kehittää antamalla muitakin niitä koskevia tarpeelliseksi osoittautuvia uusia säännöksiä.

### **3. Ehdotuksen yhteiskunnalliset vaikutukset**

Ehdotuksella kehitetään kirkollishallinnon kielioloja uuden kielilain ja saamen kielilain periaatteiden mukaisesti ja samantasoisesti kuin muussakin julkishallinnossa paremman palvelutason saamiseksi omalla kielellä.

### **4. Asian valmistelu**

Esitys on valmisteltu kirkkohallituksessa työryhmämietinnön ja siitä saatujen tuomiokapitulien, seurakuntien ja seurakuntayhtymien lausuntojen pohjalta. Esityksestä on neuvoteltu myös oikeusministeriön kanssa, jonka esittämät näkökohdat on otettu esityksessä huomioon. Piispainkokous on antanut ehdotuksista puoltavan lausunnon. Esityksestä on käyty saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:n mukainen neuvottelu saamelaiskäräjien kanssa.

Kirkolliskokouksessa esityksen on valmistellut lakivaliokunta, ja hallintovaliokunta on antanut siitä lausunnon. Lakivaliokunta on kuullut asiantuntijoina kirkkoneuvos Matti Halttusta, korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Hallbergia ja oikeusministeriön hallitusneuvos Paulina Tallrothia. Esitys on viimeistelty opetusministeriössä.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

## 1. Lakiehdotuksen perustelut

3 luku. **Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako**

**3 §. Seurakuntajako.** Pykälässä säädetään seurakuntajaon perusteista. Pykälän uudeksi 3 momentiksi ehdotetaan nykyistä 3 luvun 7 §:ää, joka koskee kielellisen vähemmistön aseman huomioon ottamista seurakuntajaoituksen edellytyksenä. Säännöksen asiasisältöön ei esitetä muutoksia.

**5 §. Seurakunnan ja seurakuntayhtymän kieli.** Pykälän 1 momentin mukaan seurakunnat ja seurakuntayhtymät olisivat joko suomenkielisiä tai ruotsinkielisiä taikka kaksikielisiä samojen periaatteiden mukaisesti kuin kunta ja kuntayhtymä. Säännös on luonteeltaan hallinnollinen, mutta sillä on sisällöllinen yhteys 3 luvun 8 §:ään, jossa ehdotetaan säädettäväksi niistä asioista ja asiaryhmistä, joissa noudatetaan kielilain materiaalisia säännöksiä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään joka kymmenes vuosi virallisen tilaston perusteella, mitkä kunnat ovat kaksikielisiä ja mikä on näiden kuntien enemmistön kieli sekä mitkä kunnat ovat suomen- tai ruotsinkielisiä yksikielisiä kuntia. Kielilain mukaan kunta on säädettävä kaksikieliseksi, jos kunnassa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita ja vähemmistö on vähintään kahdeksan prosenttia asukkaista tai vähintään 3 000 asukasta. Kaksikielinen kunta on säädettävä yksikieliseksi, jos vähemmistö on alle 3 000 asukasta ja sen osuus on laskenut alle kuuden prosentin. Kunnanvaltuuston esityksestä valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää kunta kaksikieliseksi seuraavaksi kymmenvuotisjaksoksi, vaikka kunta muuten olisi yksikielinen.

Pykälän 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä otettaisiin huomioon myös ne tilanteet, joissa seurakuntaa perustettaessa tai muutoin joudutaan määrittelemään seurakunnan jäsenyyshedellytykset. Tällöinkin edellytykset liittyvät lähinnä kielellisiin perusteisiin. Ratkaisuvälillä asiassa kuuluisi säännöksen sekä kirkkolain 3 luvun 1 §:n 1

momentin ja 13 luvun 1 §:n sekä kirkkojärjestyksen 13 luvun 1 §:n 3 momentin nojalla kirkkohallitukselle. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan yhdistettäväksi nykyinen 4 momentti, jonka mukaan Ahvenanmaan maakunnan alueella seurakunnat ovat yksikielisiä. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että seurakunnan kielellinen asema määräytyy seurakunnan väkiluvun eli läsnä olevaksi merkittyjen jäsenten perusteella. Lisäksi ehdotetaan, että momentin viittaus tarkistetaan kohdistumaan uuteen kielilakiin.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan uutta säännöstä saamelaiden kotiseutalueen seurakuntien kielellisestä asemasta siten, että niissä noudatettaisiin, mitä kirkkolaisissa ja kirkkojärjestyksessä säädetään saamen kielestä. Pykälän 7 momentti, joka koskee suomalais-saamelaista seurakuntaa ehdotetaan samalla jätettäväksi pois laista.

Pykälän 3 momentti, joka koskee seurakuntayhtymien kielellistä asemaa, ehdotetaan kirjoitettavaksi kielilain kuntayhtymiä koskevan säännöksen mukaisesti. Siten seurakuntayhtymä olisi yksikielinen, jos siihen kuuluu ainoastaan yksikielisiä seurakuntia, ja kaksikielinen, jos siihen kuuluu erikielisiä seurakuntia tai vähintään yksi kaksikielinen seurakunta. Seurakuntayhtymän kieli määräytyisi tällöin siihen kuuluvien seurakuntien läsnä oleviksi merkittyjen jäsenten enemmistön mukaan. Tällä on seurakuntayhtymässäkin vaikutusta muun muassa viranomaisten työkielen sekä yksilön oikeuksiin oman kielen käytössä ehdotetun 8 §:n perusteella siinä viitattujen kielilain säännösten sekä kirkkolain 4 luvun nojalla. Kirkkojärjestyksen 10 luvun 15 §:ssä on tarkempia säännöksiä siitä, miten seurakuntayhtymän kielellistä asemaa tarkastellaan ja miten se vaikuttaa hiippakuntaan kuulumiseen. Jos seurakuntien väkiluvussa eli läsnä olleiksi merkittyjen jäsenten määrässä tapahtuu sellaisia muutoksia, että ne kirkkolain 3 luvun 6 §:n 4 momentin mukaan aiheuttavat seurakuntayhtymän siirtymisen toisen tuomiokapitulin alaiseksi, yhteisen kirkkovaltuuston on todettava tämä, minkä jälkeen siirtyminen tapahtuu seuraavan kalenterivuoden alusta alkaen.

Kaksikielisessä seurakuntayhtymässä tulisi ehdotettavan 8 §:n nojalla sovellettavan kielilain 29 §:n mukaan yhteisen kirkkovaltuuston kokouskutsujen esityslistoiteen sekä pöytäkirjojen olla sekä suomeksi että ruotsiksi. Tällöinkään ei edellytetä, että ne laaditaan alkuperäisinä molemmilla kielillä, vaan kielilain edellyttämänä miniminä on, että valtuuston kokouskutsu lähetetään virallisena sekä pöytäkirja laaditaan vain toisella kielellä ja tästä virallisesta kokouskutsusta tai pöytäkirjasta laaditaan epävirallinen käänös. Myös yhteisen kirkkovaltuuston pöytäkirjojen liitteiden on oltava molemmilla kielillä. Tällöin voidaan kuitenkin soveltaa kielilain 32 §:n 3 momenttia, jonka mukaan viranomaisen laatimia selvityksiä ei ole tarpeen kääntää sellaisenaan, kunhan sekä suomen- että ruotsinkielisten jäsenten tiedonsaantitarpeesta huolehditaan.

Kaksikielisten seurakuntayhtymien muiden toimielinten kokouskutsujen ja pöytäkirjojen kielestä päättää seurakuntayhtymä itse. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että asianosaisasioissa käsittelyn on tapahduttava asianosaisen omalla kielellä kielilain 10 §:n 1 momentin ja 12 §:n 1 momentin mukaisesti. Tilanteissa, joissa asianosaisen kieli poikkeaa päätetystä pöytäkirjakiielestä, lain noudattaminen olisi mahdollista esimerkiksi siten, että kyseistä asianosaisasiaa koskeva esityslistaan tai pöytäkirjaan laadittaisiin esityslistaan tai pöytäkirjaan kummallakin kielellä.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan nykyistä 5 momenttia, jonka mukaan tuomiokapituli määrää joka viides vuosi seurakuntien kielen. Tuomiokapitulit ovat tehneet päätökset seurakuntien kielellisestä asemasta voimassa olevan lainsäädännön mukaan vuosiksi 2004—2008. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi toimivaltaisen viranomaisen osalta siten, että päätöksen tekisi tuomiokapitulin asemasta kirkkohallitus. Kysymyksessä on, ottaen huomioon myös kielilain 5 §, normipäätös. Kirkkolain 2 luvun 3 §:n nojalla täytäntöönpanomääräyksen voi antaa kirkkohallitus tai piispainkokous, milloin siihen on kirkkolaissa valtuutus. Ottaen huomioon kirkkohallituksen tehtävät yleishallintoviranomaisena ja seurakuntajaotuksesta päättävänä viranomaisena tehtävä kuuluu sen toimialaan.

Pykälän voimassa oleva 6 momentti, joka

koskee kielilain säännösten soveltamista seurakunnassa, ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 8 §:ksi ja laajennettavaksi koskemaan kirkkolishallintoa yleisesti.

Pykälän voimassa oleva 7 momentti, joka koskee suomalais-saamelaista seurakuntaa, ehdotetaan jätettäväksi pois laista. Säännöksellä ei ole aineellista sisältöä eikä soveltamisalaa sen lisäksi mitä saamen kielen käytämisestä viranomaisissa sekä kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä kielellisistä palveluista saamen kielellä on muutoinkin säädetty.

7 §. *Kirkon ja hiippakunnan viranomaisten kieli.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kirkon keskushallintoelimet eli kirkolliskokous, piispainkokous, kirkkohallitus ja sen alaiset viranomaiset sekä kirkon työmarkkinalaitos, joiden toimialueena on koko kirkko, ovat kaksikielisiä viranomaisia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hiippakunnallisten viranomaisten kielestä. Tällainen viranomainen olisi yksikielinen, jos hiippakuntaan kuuluu vain yksikielisiä seurakuntia, ja kaksikielinen, jos hiippakuntaan kuuluu vähintään yksi kaksikielinen seurakunta. Samaan hiippakuntaan ei voi kuulua erikielisiä yksikielisiä seurakuntia, koska kaikki ruotsinkieliset seurakunnat kuuluvat Porvoon hiippakuntaan. Muista hiippakunnista poiketen Porvoon hiippakuntaan kuuluvat kirkkolain 3 luvun 6 §:n nojalla maantieteellisestä sijainnistaan huolimatta kaikki ruotsinkieliset seurakunnat ja kaksikieliset seurakunnat, joissa enemmistön kieli on ruotsi. Ne seurakunnat, joiden enemmistön kieli on suomi, kuuluvat siihen hiippakuntaan, johon ne on perustettaessa tai hiippakuntarajan tarkistuksessa määrätty.

Hiippakunnan viranomaisiin sovellettaisiin ehdotettavan 8 §:n nojalla niitä säännöksiä, jotka kielilaisissa koskevat valtion viranomaisia. Hiippakunnan toimielinten työkielenä olisi kielilain 26 §:n mukaisesti virka-alueen enemmistön kieli. Työkielellä kielilaisissa tarkoitetaan viranomaisen sisäistä virkakieltä. Siten hiippakunnallisissa toimielimissä pöytäkirjakielenä ja kokouskutsukielenä olisi virka-alueen enemmistön kieli. Asianosaisasioissa asian käsittelykieli määräytyisi kielilain 3 luvun mukaan. Seurakuntaan suuntautuvassa kirjeenvaihdossa käytettäisiin kielilain 27 §:n 2 momentin mukaisesti seurakun-

nan kieltä tai seurakunnan jäsenten enemmistön kieltä. Lisäksi kielilain 28 §:n perusteella monijäsenisissä toimielimissä jäsenillä olisi oikeus käyttää omaa kieltään. Hallintoasioissa, lähinnä tuomiokapitulissa, käytettäisiin asianosaisen kieltä, jolloin myös toimituskirja laadittaisiin asian käsittelykielellä. Hiippakunnan kaksikielisyys tulisi esille pääsääntöisesti vain asianosaisasioissa sekä siinä, että palveluja tulisi tarjota suomeksi ja ruotsiksi ja koko hiippakuntaa koskevassa tiedottamisessa olisi käytettävä suomen ja ruotsin kieltä.

Kaksikielisissäkin hiippakunnissa asioiminen seurakuntaan päin toteutetaan seurakunnan kielellä tai seurakunnan jäsenten enemmistön kielellä. Momentin viimeinen virke selkeyttäisi kielilain 32 §:n 2 momentin tiedottamisvelvollisuutta, jolloin ei jäisi tulkin varaan sille, millä kielellä yksittäistä seurakuntaa koskevat ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot kaksikielisen hiippakunnan viranomaisten tulee toteuttaa.

**8 §.** *Kirkollishallinnossa noudatettavat kielisäännökset.* Uuden pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kirkollishallinnossa noudatetaan soveltuvin osin, mitä kielilaissa säädetään oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia viranomaisissa, asian käsittelykielistä viranomaisissa, toimituskirjan ja muun asiakirjan kielestä, kielellisten oikeuksien turvaamisesta, viranomaisten työkielestä, yleisessä tiedottamisessa käytettävästä kielestä sekä kielellisten oikeuksien edistämisestä. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että mitä kielilaissa säädetään valtion viranomaisista, koskee soveltuvin osin kirkon ja hiippakunnan viranomaisia, ja mitä kunnallisista viranomaisista, koskee vastaavasti soveltuvin osin seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Oulun hiippakunnan tuomiokapitulissa ja hiippakuntavaltuustossa noudatetaan soveltuvin osin saamen kielilakia kuten valtion viranomaisessa, ja niissä seurakunnissa, jotka kuuluvat kokonaan tai osittain saamelaisten kotiseutualueeseen, noudatetaan vastaavasti saamen kielilakia kuten kunnasta säädetään.

## 6 luku. Viranhaltijat ja työntekijät

**1 §.** *Viranhaltijat ja työntekijät.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi 3 luvun viittauksen osalta siten, että 5 §:n sijasta viitataan uusiin 7 ja 8 §:ään. Lisäksi ehdotetaan sanonnallista tarkistusta, jonka mukaan kirkkojärjestyksessä säädetään eikä määrätä.

Edelleen 4 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että siinä säädettäisiin kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista myönnettävän erivapauden mahdollisuudesta ja siitä viranomaisesta, joka erivapauden voisi myöntää. Erivapauden voisi myöntää seurakunnan tai seurakuntayhtymän papin, lehtorin ja kanttorin viran hakijalle se tuomiokapituli, jonka alainen se seurakunta tai seurakuntayhtymä on, jonka virasta on kysymys. Muulle viranhakijalle erivapauden myöntäisi se viranomainen, jonka toimivaltaan viran perustaminen kuuluu. Seurakunnassa tämä viranomainen olisi kirkkovaltuusto ja seurakuntayhtymässä yhteinen kirkkovaltuusto, ellei viran perustaminen perussäännön nojalla kuulu seurakuntaneuvostolle. Kirkkohallituksen virkojen osalta erivapauden voisi myöntää kirkkohallituksen täysistunto ja hiippakunnan virkojen osalta hiippakuntavaltuusto. Piispan ja kirkkoneuvoksen osalta toimivalta olisi kuitenkin kirkolliskokouksella.

Erivapaus voitaisiin myöntää vain erityisestä syystä. Esimerkkeinä voidaan mainita kielitaitovaatimusten osalta muun muassa kanttori, tutkija tai palvelutehtäviä suorittava henkilö, kun tarkoituksena on saada sellaista erityistä osaamista, jossa puuttuva kielitaito ei ole esteenä tehtävien hyvälle suorittamiselle.

Pykälän uudeksi 5 momentiksi ehdotetaan säännöstä, joka vastaisi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 2 §:ää, jonka mukaan viranomaisen on koulutusta järjestämällä ja muilla henkilöstöpoliittisilla toimilla huolehdittava siitä, että sen henkilöstöllä on riittävä kielitaito viranomaisen tehtävien hoitamiseksi kielilaissa ja muussa lainsäädännössä asetettujen vaatimusten mukaisesti. Näitä muita tehtäviä liittyy muun muassa väestökirjanpitoon ja hautausoimeen niistä annetun lainsäädännön mukaisesti.

**2. Siirtymäsäännös**

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökseen ehdotetaan otettavaksi kielilain 43 §:n 2 ja 3 momenttia ja saamen kielilain 35 §:n 2 momenttia vastaavat siirtymäsäännökset, jotka koskevat ennen lain voimaan tuloa vireille tulleisiin asioihin sovellettavia kielisäännöksiä, sekä seurakuntien kielellistä jaotusta koskevien tuomiokapitulin päätösten pysyvyyttä.

**3. Voimaantulo**

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan ensi tilassa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus*

**Laki****kirkkolain muuttamisesta**

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 3 luvun 5 ja 7 § ja 6 luvun 1 §:n 4 momentti, sekä

*lisätään* 3 luvun 3 §:ään uusi 3 momentti ja lukuun uusi 8 § sekä 6 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1473/2001, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

3 luku

**Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako**

3 §

*Seurakuntajako*

Seurakuntajaon muuttamista koskevaa päätöstä ei saa tehdä ilman erityisen painavaa syytä, jos seurakunnan lakkauttamisesta, seurakuntien yhdistämisestä tai muusta seurakuntajaon muutoksesta aiheutuu, että yksikielisen seurakunnan jäsenet taikka kaksikielisen seurakunnan kielelliseen enemmistöön kuuluvat jäsenet tulevat uudessa tai entisessä seurakunnassa kielelliseksi vähemmistöksi.

5 §

*Seurakunnan ja seurakuntayhtymän kieli*

Seurakunnat ovat suomenkielisiä tai ruotsinkielisiä taikka kaksikielisiä, jollei seurakunnan kielestä tai siihen liittyvistä muista jäsenyyshedellytyksistä seurakuntaa perustettaessa tai muutoin erikseen muuta määrätä. Seurakunta on kaksikielinen, kun seurakunnan läsnäoleviksi merkittyjen jäsenten suomenkielinen tai ruotsinkielinen vähemmistö on niin suuri, että kunta vastaavasti kielilain (423/2003) säännösten mukaan olisi kaksikielinen. Jos samalla alueella on kielellisellä perusteella useita seurakuntia, ne ovat aina yksikielisiä. Ahvenanmaan maakunnan alueella seurakunnat ovat yksikielisiä.

Kokonaan tai osittain saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvat seurakunnat ovat kaksikielisiä siten, että niissä noudatetaan, mitä saamen kielestä tässä laissa ja kirkkojärjestyksessä säädetään.

Seurakuntayhtymä on yksikielinen, jos siihen kuuluu ainoastaan yksikielisiä seurakuntia, ja kaksikielinen, jos siihen kuuluu erikielisiä seurakuntia tai vähintään yksi kaksikielinen seurakunta. Seurakuntayhtymän enemmistön kieli määräytyy siihen kuuluvien seurakuntien läsnäoleviksi merkittyjen jäsenten enemmistön kielen mukaan.

Kirkkohallitus määrää joka viides vuosi seurakunnassa edellisen kalenterivuoden lopussa läsnäolleiksi merkittyjen jäsenten kielellisen jaon perusteella, mitkä seurakunnat ovat suomenkielisiä tai ruotsinkielisiä ja mitkä kaksikielisiä.

## 7 §

*Kirkon ja hiippakunnan viranomaisten kieli*

Kirkolliskokous, piispainkokous, kirkkohallitus ja sen alaiset toimielimet sekä kirkon työmarkkinalaitos ovat kaksikielisiä viranomaisia.

Hiippakunnan viranomaiset ovat yksikielisiä, jos hiippakuntaan kuuluu vain yksikielisiä seurakuntia, ja kaksikielisiä, jos hiippakuntaan kuuluu vähintään yksi kaksikielinen seurakunta. Kaksikielinen tuomiokapituli voi kuitenkin toimia seurakunnan kielellä, kun se hoitaa yksikielisen seurakunnan hallintoon liittyviä tehtäviä.

## 8 §

*Kirkollishallinnossa noudatettavat kielisäännökset*

Kirkollishallinnossa noudatetaan, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin mitä kielilaissa säädetään oikeudesta käyttää suomen ja ruotsin kieltä viranomaisissa, asian käsittelykielestä viranomaisissa, toimituskirjan ja muun asiakirjan kielestä, kielellisten oikeuksien turvaamisesta, viranomaisten työkielestä, yleisessä tiedottamisessa käytettävästä kielestä sekä kielellisten oikeuksien edistämisestä. Mitä kielilaissa säädetään val-

tion viranomaisista, koskee soveltuvin osin kirkon ja hiippakunnan viranomaisia, ja mitä kunnallisista viranomaisista, koskee vastavasti soveltuvin osin seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisia.

Mitä saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään valtion viranomaisista, koskee soveltuvin osin Oulun hiippakunnan tuomiokapitulia ja hiippakuntavaltuustoa, ja mitä kunnan viranomaisista, koskee soveltuvin osin saamelaisten kotiseutualueella kokonaan tai osittain olevia seurakuntia.

## 6 luku

**Viranhaltijat ja työntekijät****A. Yleiset säännökset**

## 1 §

*Viranhaltijat ja työntekijät*

Viranhaltijoilta vaadittavasta kielitaidosta säädetään kirkkojärjestyksessä ottaen huomioon, mitä 3 luvun 7 ja 8 §:ssä ja 4 luvun 4 §:ssä säädetään. Kielitaitoa koskevasta kelpoisuusvaatimuksesta voidaan myöntää erivapaus erityisestä syystä. Erivapauden myöntää seurakunnan ja seurakuntayhtymän papin, lehtorin ja kanttorin viran osalta tuomiokapituli ja muun viran osalta se viranomainen, jonka toimivaltaan viran perustaminen kuuluu.

Viranomaisen on koulutusta järjestämällä ja muilla henkilöstöpoliittisilla toimilla huolehdittava siitä, että sen henkilöstöllä on riittävä kielitaito viranomaisen tehtävien hoitamiseksi kielilaissa, saamen kielilaissa ja muussa lainsäädännössä asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleisiin asioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jollei viranomainen asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen muuta päätä.



Tuomiokapitulin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 3 luvun 5 §:n 5 momentin nojalla tekemä päätös seurakuntien kielellisestä jaotuksesta pysyy voimassa päätöksessä olevan määräajan loppuun, minkä jälkeen kirkkohallitus antaa uuden päätöksen seurakuntien kielellisestä jaotuksesta tämän lain 3 luvun 5 §:n 4 momentin nojalla.

Helsingissä 28 päivänä huhtikuuta 2006

**Tasavallan Presidentti**

**TARJA HALONEN**

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

**Laki****kirkkolain muuttamisesta**

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 3 luvun 5 ja 7 § ja 6 luvun 1 §:n 4 momentti, sekä lisätään 3 luvun 3 §:ään uusi 3 momentti ja lukuun uusi 8 § sekä 6 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1473/2001, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 luku

3 luku

**Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako****Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako**

3 §

3 §

*Seurakuntajako**Seurakuntajako*


---

*Seurakuntajaon muuttamista koskevaa päätöstä ei saa tehdä ilman erityisen painavaa syytä, jos seurakunnan lakkauttamisesta, seurakuntien yhdistämisestä tai muusta seurakuntajaon muutoksesta aiheutuu, että yksikielisen seurakunnan jäsenet taikka kaksikielisen seurakunnan kielelliseen enemmistöön kuuluvat jäsenet tulevat uudessa tai entisessä seurakunnassa kielelliseksi vähemmistöksi.*

5 §

5 §

*Seurakunnan ja seurakuntayhtymän kieli**Seurakunnan ja seurakuntayhtymän kieli*

Seurakunnat ovat suomen- tai ruotsinkielisiä taikka kaksikielisiä, jollei seurakunnan kielestä sitä perustettaessa muuta määrätä. Seurakunta on kaksikielinen, kun suomen- tai ruotsinkielinen vähemmistö on niin suuri, että kunta vastaavasti kielilain (148/22) säännösten mukaan olisi kaksikielinen. Jos samalla alueella on kielellisellä perusteella

Seurakunnat ovat suomenkielisiä tai ruotsinkielisiä taikka kaksikielisiä, jollei seurakunnan kielestä tai siihen liittyvistä muista jäsenyysedellytyksistä seurakuntaa perustettaessa tai muutoin erikseen muuta määrätä. Seurakunta on kaksikielinen, kun seurakunnan läsnäoleviksi merkittyjen jäsenten suomenkielinen tai ruotsinkielinen vähemmistö

useita seurakuntia, ne ovat aina yksikielisiä.

*Oulun hiippakunnan tuomiokapitulissa ja niissä seurakunnissa, jotka kuuluvat kokonaan tai osittain saamelaisten kotiseutualueeseen, noudatetaan lakia saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa (516/91).*

Seurakuntayhtymä, johon kuuluu erikielisiä tai kaksikielisiä seurakuntia, on kunkin seurakunnan osalta samankielinen kuin asianomainen seurakunta.

Ahvenanmaan maakunnan alueella seurakunnat ovat yksikielisiä.

Tuomiokapituli määrää joka viides vuosi edellisen kalenterivuoden lopussa läsnäoleiden jäsenten kielellisen jaon perusteella, mitkä seurakunnat on katsottava suomenkieliseksi tai ruotsinkieliseksi ja mitkä kaksikieliseksi.

*Kielilaissa säädetään kirkon tai seurakunnan viranomaisissa asioitaessa käytettävästä kielestä, toimituskirjakielestä ja viranomaisten sisäisestä virkakielestä. Seurakuntaan ja seurakuntayhtymään, joka 1 tai 3 momentin mukaan on kaksikielinen, sovelletaan, mitä kielilaissa on säädetty kaksikielisestä virka-alueesta, sekä seurakuntaan ja seurakuntayhtymään, joka on yksikielinen, mitä siinä on säädetty yksikielisestä virka-alueesta.*

*Saamelaisten kotiseutualueelle voidaan perustaa kaksikielinen suomalaissaamelainen seurakunta.*

## 7 §

*Seurakuntajako ja kielellinen vähemmistö*

Seurakuntajaon muuttamista koskevaa päätöstä ei saa tehdä ilman erityisen painavia syitä, jos seurakunnan lakkauttamisesta, seurakuntien yhdistämisestä tai muusta seurakuntajaon muutoksesta aiheutuu, että yksikielisen seurakunnan jäsenet taikka kaksikielisen seurakunnan kielelliseen enemmistö-

on niin suuri, että kunta vastaavasti kielilain (423/2003) säännösten mukaan olisi kaksikielinen. Jos samalla alueella on kielellisellä perusteella useita seurakuntia, ne ovat aina yksikielisiä. Ahvenanmaan maakunnan alueella seurakunnat ovat yksikielisiä.

*Kokonaan tai osittain saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvat seurakunnat ovat kaksikielisiä siten, että niissä noudatetaan, mitä saamen kielestä tässä laissa ja kirkkojärjestyksessä säädetään.*

*Seurakuntayhtymä on yksikielinen, jos siihen kuuluu ainoastaan yksikielisiä seurakuntia, ja kaksikielinen, jos siihen kuuluu erikielisiä seurakuntia tai vähintään yksi kaksikielinen seurakunta. Seurakuntayhtymän enemmistön kieli määräytyy siihen kuuluvien seurakuntien läsnäoleviksi merkittyjen jäsenten enemmistön kielen mukaan.*

*Kirkkohallitus määrää joka viides vuosi seurakunnassa edellisen kalenterivuoden lopussa läsnäolleiksi merkittyjen jäsenten kielellisen jaon perusteella, mitkä seurakunnat ovat suomenkielisiä tai ruotsinkielisiä ja mitkä kaksikielisiä.*

## 7 §

**Kirkon ja hiippakunnan viranomaisten kieli**

*Kirkolliskokous, piispainkokous, kirkkohallitus ja sen alaiset toimielimet sekä kirkon työmarkkinalaitos ovat kaksikielisiä viranomaisia.*

*Hiippakunnan viranomaiset ovat yksikielisiä, jos hiippakuntaan kuuluu vain yksikielisiä seurakuntia, ja kaksikielisiä, jos hiip-*

töön kuuluvat jäsenet tulevat uudessa tai entisessä seurakunnassa kielelliseksi vähemmistöksi.

*pakuntaan kuuluu vähintään yksi kaksikielinen seurakunta. Kaksikielinen tuomiokapituli voi kuitenkin toimia seurakunnan kielellä, kun se hoitaa yksikielisen seurakunnan hallintoon liittyviä tehtäviä.*

## 8 §

**Kirkollishallinnossa noudatettavat kielisäännökset**

*Kirkollishallinnossa noudatetaan, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin mitä kielilaissa säädetään oikeudesta käyttää suomen ja ruotsin kieltä viranomaisissa, asian käsittelykielestä viranomaisissa, toimituskirjan ja muun asiakirjan kielestä, kielisten oikeuksien turvaamisesta, viranomaisten työkielestä, yleisessä tiedottamisessa käytettävästä kielestä sekä kielisten oikeuksien edistämisestä. Mitä kielilaissa säädetään valtion viranomaisista, koskee soveltuvin osin kirkon ja hiippakunnan viranomaisia, ja mitä kunnallisista viranomaisista, koskee vastaavasti soveltuvin osin seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisia.*

*Mitä saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään valtion viranomaisista, koskee soveltuvin osin Oulun hiippakunnan tuomiokapitulia ja hiippakuntavaltuustoa, ja mitä kunnan viranomaisista, koskee soveltuvin osin saamelaisten kotiseutualueella kokonaan tai osittain olevia seurakuntia.*

## 6 luku

**Viranhaltijat ja työntekijät**

**A. Yleiset säännökset**

## 1 §

*Viranhaltijat ja työntekijät*

---

*Viranhaltijoilta vaadittavasta kielitaidosta säädetään kirkkojärjestyksessä ottaen huomioon, mitä 3 luvun 7 ja 8 §:ssä ja 4 luvun 4 §:ssä säädetään. Kielitaitoa koskevasta kelpoisuusvaatimuksesta voidaan*

myöntää erivapaus erityisestä syystä. Eri-  
vapauden myöntää seurakunnan ja seura-  
kuntayhtymän papin, lehtorin ja kanttorin  
viran osalta tuomiokapituli ja muun viran  
osalta se viranomainen, jonka toimivaltaan  
viran perustaminen kuuluu.

Viranomaisen on koulutusta järjestämällä  
ja muilla henkilöstöpoliittisilla toimilla  
huolehdittava siitä, että sen henkilöstöllä on  
riittävä kielitaito viranomaisen tehtävien  
hoitamiseksi kielilaisissa, saamen kielilaisissa  
ja muussa lainsäädännössä asetettujen vaa-  
timusten mukaisesti.

---

Tämä laki tulee voimaan päivänä  
kuuta 200 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille  
tulleisiin asioihin sovelletaan tämän lain  
voimaan tullessa voimassa olleita säännök-  
siä, jollei viranomainen asianosaisten oike-  
utta ja etua silmällä pitäen muuta päätä.

Tuomiokapitulin tämän lain voimaan tul-  
lessa voimassa olleen 3 luvun 5 §:n 5 mo-  
mentin nojalla tekemä päätös seurakuntien  
kielellisestä jaotuksesta pysyy voimassa  
päätöksessä olevan määräajan loppuun,  
minkä jälkeen kirkkohallitus antaa uuden  
päätöksen seurakuntien kielellisestä jaotuk-  
sesta tämän lain 3 luvun 5 §:n 4 momentin  
nojalla.

---